

Πυκνώνουν τα σύννεφα πάνω από την Ευρωζώνη

10/Φεβ/2019 09:47

Του **Κώστα Ράπτη**

Η εκνευριστική υποψία έγινε πλέον βεβαιότητα – κάθε άλλο παρά καθησυχαστική. Η ανάπτυξη της Ευρωζώνης **φρενάρει**, όπως αποτυπώθηκε αυτή την εβδομάδα και στις αναθεωρημένες προς τα κάτω χειμερινές εκτιμήσεις της Κομισιόν. Αυτή είναι και η **μόνη** βεβαιότητα, καθώς ούτε για τον πραγματικό ρυθμό επιβράδυνσης ούτε για το εύρος των σχετικών επιπτώσεων στους ευρωπαϊκούς σχεδιασμούς μπορεί κανείς να προβεί σε ασφαλή πρόβλεψη. Το 2019, έτος συν τοις άλλοις ευρωεκλογών και ανανέωσης των κοινοτικών θεσμών, θα διανυθεί εν μέσω ποικίλων, απροσδιόριστων προς το παρόν, **κλυδωνισμών**.

Οι λόγοι για την αλλαγή του οικονομικού κλίματος παρουσιάζονται **εξωγενείς**: επαπειλούμενοι εμπορικοί πόλεμοι, ασάφεια ως προς το Brexit, περιστολή της αμερικανικής νομισματικής πολιτικής. Όμως αυτή είναι η **μισή** αλήθεια. Η άλλη μισή αφορά την πολιτική ακαμψία της ίδιας της Ε.Ε., η οποία, λ.χ., είναι αυτή που καλείται να εξασφαλίσει την ομαλή έξοδο της Βρετανίας, ενώ οδεύει "υπνοβατώντας" προς περαιτέρω νομισματική και δημοσιονομική περιστολή.

Εξίσωση με πολλούς αγνώστους

Οι αριθμοί είναι σαφείς. Στις χειμερινές προβλέψεις της η Κομισιόν εκτιμά μεν ότι η Ευρωζώνη θα καταγράψει, και μάλιστα για έβδομη συνεχή χρονιά, θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, όμως αυτοί θα είναι **χαμηλότεροι** του έως τώρα αναμενομένου. Η οικονομία της νομισματικής ένωσης αναμένεται να αναπτυχθεί συνολικά κατά 1,3% φέτος (έναντι προηγούμενης πρόβλεψης για 1,9%) και κατά 1,6% το 2020 (από 1,7%). Παράλληλα, οι **αποπληθωριστικές** πιέσεις εντείνονται, με τον δείκτη τιμών να υπολογίζεται πλέον ότι θα "τρέξει" όχι κατά 1,8%, αλλά κατά 1,4%, ενώ για το 2020 οι προβλέψεις αναπροσαρμόζονται ελαφρά από το 1,6% στο 1,5%.

Μπορεί, ωστόσο, κανείς να επιφυλαχθεί για την επαλήθευση αυτών των εκτιμήσεων, καθώς η "εξίσωση" του 2019 περιλαμβάνει πάρα πολλούς αγνώστους. Σε κάθε περίπτωση, είναι λογικό να θεωρήσει κανείς ότι στην παρούσα προεκλογική πολιτική συγκυρία οι κοινοτικές υπηρεσίες προτιμούν από όλο το φάσμα των πιθανών εξελίξεων να συγκρατούν την **περισσότερο αισιόδοξη** εκδοχή.

Η δυναμική του χρέους

Έχειοπωσδήποτε τη σημασία του το γεγονός ότι οι θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης θα περιλάβουν όλα τα κράτη-μέλη, χωρίς πια τη "συνήθη" θλιβερή εξαίρεση της Ελλάδας. Όμως, ούτως ή άλλως, τα βλέμματα έχουν στραφεί σε **μεγαλύτερα** ρίσκα: η διαρκής υποβάθμιση των προβλέψεων για τις επιδόσεις της Ιταλίας, η οποία έκλεισε το 2018 με **ύφεση** (συρρικνώθηκε κατά 0,1% το τρίτο τρίμηνο του 2018 και κατά 0,2% το επόμενο), το εικονογραφεί αυτό χαρακτηριστικά. Εξού και η Κομισιόν κάνει λόγο για **επανεμφάνιση των ανησυχιών** ως προς τον "ομφάλιο λώρο" κρατους-τραπεζών και τη βιωσιμότητα του χρέους σε μια σειρά από κράτη-μέλη.

Πρόκειται για έναν κομψό τρόπο να υπενθυμιστεί ότι το ιταλικό χρέος έχει ξεπεράσει το κρίσιμο κατώφλι του **130%**, αλλά και ότι το γαλλικό για **πρώτη** φορά στα χρονικά προορίζεται να αγγίξει το 100%. Η δε **διασύνδεση** των δύο χωρών είναι καταλυτική, με βάση το ότι γαλλικές τράπεζες διακρατούν ιταλικά ομόλογα ύψους **286 δισ.** ευρώ.

Στο κάδρο και η Γερμανία

Αλλά δεν πρόκειται για πρόβλημα αποκλειστικά του Νότου. Κατά μία έννοια, μάλιστα, τα προειδοποιητικά σήματα κινδύνου ήρθαν από την "καρδιά" της Ευρωζώνης. Η Γερμανία, έπειτα από "ανεξήγητο" φρενάρισμα στο τρίτο τρίμηνο, παρουσιάζει πλέον τον χαμηλότερο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ **εδώ και έξι χρόνια**. Η νέα εκτίμηση για το 2019 διαμορφώνεται στο 1%, ποσοστό **υποδιπλάσιο** αυτού της προηγούμενης πρόβλεψης.

Προηγήθηκε υποχώρηση του μεταποιητικού δείκτη PMI της Markit για έκτο κατά σειρά μήνα τον Ιανουάριο στις 50,5 μονάδες (από 51,4 μονάδες τον Δεκέμβριο), ήτοι στο **όριο** της ύφεσης και στο χαμηλότερο επίπεδο από τον Νοέμβριο του 2014.

Υπό πίεση οι εξαγωγές

Σε μεγάλο βαθμό, τα προβλήματα έχουν μian άμεση εξήγηση: τον επαπειλούμενο **εμπορικό πόλεμο**. Όπως δήλωσε χαρακτηριστικά ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν, Βάλντις Ντομπρόφσκις, "οι εντάσεις στο διεθνές εμπόριο και η επιβράδυνση στις αναδυόμενες οικονομίες, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας, πρόκειται να επιδράσουν στην οικονομία χωρών που βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις εξαγωγές – και η Γερμανία είναι προφανώς η μεγαλύτερη εξαγωγική οικονομία της Ε.Ε."

Στηνπραγματικότητα, η Ευρωζώνη έχει **περιορισμένο** βαθμό ελέγχου σε αυτή την κρίσιμη παράμετρο του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, στον βαθμό που στη σινοαμερικανική αντιπαράθεση είναι κυρίως **θεατής**, ευελπιστώντας σε θετική κατάληξη των συνομιλιών που διεξάγονται μέχρι τέλος του μηνός στο πλαίσιο της "εκεχειρίας" Τραμπ - Σι Τζινπίνγκ.

Σεό,τι αφορά το παρελθόν έτος, σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της Eurostat, η Ευρωζώνη αναπτύχθηκε κατά **μόλις 1,8%**, ήτοι με τον χαμηλότερο ρυθμό από το 2013 – με τα δύο τελευταία τρίμηνα να καταγράφουν **καθήλωση** στο 0,2%.

Η σύγκριση με το 2,4% του 2017 είναι **αποκαρδιωτική**. Όπως, άλλωστε, και αυτή με τις ΗΠΑ, που

κατέγραψαν ρυθμό ανάπτυξης περί το 3% και διατηρούν την ανεργία στο 4% (έναντι **7,9%** της Ευρωζώνης).

Υπάρχουν νομισματικά εργαλεία;

Ήδη πρόεδρος της Κομισιόν, **Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ**, έχει προειδοποιήσει για την επιδείνωση του οικονομικού κλίματος. Όμως αυτός του οποίου οι "χρησιμοί" έχουν το αντικειμενικά μεγαλύτερο βάρος είναι ο πρόεδρος της ΕΚΤ, Μάριο Ντράγκι. Και η δήλωσή του την προηγούμενη εβδομάδα ενώπιον των ευρωβουλευτών ότι, "αν τα πράγματα πάνε πολύ άσχημα, μπορούμε πάντα να χρησιμοποιήσουμε κάποια από τα εργαλεία μας", ήταν όσο **ηχηρή** μπορεί να είναι η μετρημένη τοποθέτηση ενός κεντρικού τραπεζίτη.

Το ζήτημα, όμως, είναι ότι οι σχεδιασμοί της Φρανκφούρτης και ο οικονομικός κύκλος βρίσκονται σε **απόκλιση**, εφόσον η επιβράδυνση συμπίπτει με τη διακοπή, από την Πρωτοχρονιά και εξής, της "ποσοτικής χαλάρωσης" της ΕΚΤ, συνολικού ύψους 2,6 τρισ. ευρώ, η οποία και ευθύνεται κατεξοχήν για το θετικά μεγέθη της προηγούμενης περιόδου.

Αποτελεί ανοιχτό ερώτημα το πότε και αν θα ακολουθήσουν τα λογικώς επόμενα βήματα, της μη επανεπένδυσης στους τίτλους που θα λήγουν και της αύξησης των επιτοκίων. Πόσω μάλλον το αν η ΕΚΤ θα ανανεώσει τα δάνεια τετραετούς διάρκειας με ενίοτε αρνητικά επιτόκια προς τις τράπεζες (T-LTROs) και τα οποία λήγουν το 2020 και 2021.

Σε κάθε περίπτωση, ο εν αποδρομή Ντράγκι, που στα τέλη του έτους **θα παραδώσει** τα ηνία, δεν είναι πια εκείνος που μπορεί να κατευνάσει τα πνεύματα με μια δήλωση του τύπου "θα κάνουμε ό,τι χρειαστεί" του 2012. Το πολιτικό κλίμα στον ευρωπαϊκό Βορρά, και δη στην καθοριστική για τους συσχετισμούς στη διοίκηση της ΕΚΤ Γερμανία, είναι **απαγορευτικό** για μια επιστροφή στην επεκτατική νομισματική πολιτική – και αυτό οι αγορές το γνωρίζουν.

Επιμονή στη λιτότητα

Όμως ούτε και το **έτερο** εργαλείο της δημοσιονομικής πολιτικής είναι διαθέσιμο, εφόσον η επιμονή στις πολιτικές λιτότητας δεν κάμπτεται από τη νέα συγκυρία.

Ο Σοσιαλδημοκράτης υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας, Όλαφ Σολτς, προγραμματίζει περικοπές ύψους **25 δισ.** ευρώ προκειμένου να έχει ισοσκελισμένο Προϋπολογισμό – στόχος που πλέον αποτελεί τα άγια των αγίων. Οι δοκιμασίες της Ιταλίας αντιμετωπίζονται αφ' υψηλού ως **"αυτοτραυματισμός"** λόγω της ανευθυνότητας των ιθυνόντων της Ρώμης, ενώ η Γερμανία έχει επιτύχει σχεδόν πλήρη απασχόληση και, συνεπώς, δεν χρειάζεται να αλλάξει γραμμή πλευσης.

Στην πραγματικότητα, όμως, η κατάσταση της Γερμανίας διαφέρει από την ιταλική **πολύ λιγότερο** από όσο νομίζεται, εφόσον η δημοσιονομική "υγεία" εξασφαλίζεται με **περικοπή των επενδύσεων** (με αποτελέσματα ήδη ορατά στην κατάσταση των υποδομών), την ίδια ώρα που η γήρανση του πληθυσμού μεγαλώνει διαρκώς τις **μη παραγωγικές** δαπάνες.

Οιπολιτικοί συσχετισμοί επιδεινώνουν το πρόβλημα, καθώς στον "μεγάλο συνασπισμό" του Βερολίνου οι Χριστιανοδημοκράτες ωθούν προς την κατεύθυνση της μείωσης των φόρων και των ασφαλιστικών εισφορών, ενώ οι Σοσιαλδημοκράτες προς την αύξηση του ανώτατου φορολογικού συντελεστή, με αποτέλεσμα την **παράλυση**.

Το ρίσκο της "άτακτης εξόδου"

Στο πεδίο του Brexit, η **άκαρπη** απόπειρα της Βρετανίδας πρωθυπουργού να επαναδιαπραγματευτεί με τους κοινοτικούς ιθύνοντες την εβδομάδα αυτή, ιδίως σε ό,τι αφορά τη δικλίδα ασφαλείας (backstop) στο ιρλανδικό σύνορο, καταδεικνύει τις ευθύνες των "27". Σε μια συγκυρία κατά την οποία το κόμμα των Συντηρητικών **επανευρίσκει**, όπως έδειξαν οι τελευταίες κοινοβουλευτικές ψηφοφορίες, τη χαμένη του εσωτερική ενότητα, αλλά και την απήχησή του, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, στο βρετανικό εκλογικό σώμα, ενώ οι Εργατικοί εμφανίζονται **πρόθυμοι** να συνεργαστούν με την Ντάουνινγκ Στριτ, ώστε να αποφευχθεί το "άτακτο Brexit", η ευρωπαϊκή πλευρά εξακολουθεί να μένει επί της ουσίας ανυποχώρητη στο ζήτημα του backstop, το οποίο **κατεξοχήν** παρεμποδίζει την επίτευξη συμφωνίας. Πρόκειται για τη ριψοκίνδυνη επιλογή να υποχρεωθεί η Βρετανία σε **προκαταβολικές** υποχωρήσεις ως προς τη μελλοντική σχέση των δύο πλευρών (παραμονή σε τελωνειακή ένωση), μολονότι αυτή η διαπραγμάτευση **διαχωρίστηκε** πλήρως, με επιμονή των "27", από την προκείμενη "συμφωνία διαζυγίου".

Ενώ πλησιάζει η "ώρα μηδέν" της 29ης Μαρτίου, η συνειδητοποίηση του ότι η Γερμανία ενδέχεται να πληγεί περισσότερο από τη Βρετανία σε περίπτωση "σκληρού Brexit" (λ.χ. με την απώλεια **250.000 εξαγωγών** αυτοκινήτων) οδηγεί φορείς όπως το ινστιτούτο **IFO** σε καταγγελία των "ιδεολόγων" του μη διαχωρισμού των "τεσσάρων ελευθεριών" και σε υπεράσπιση μιας πιο "ευέλικτης" επιλογής πολλαπλών ομόκεντρων κύκλων στην Ε.Ε., ενώ οι χαμηλοί τόνοι που τηρεί προσωπικά η Άνγκελα Μέρκελ προοιωνίζονται **πυροσβεστική** παρέμβαση της καγκελαρίου την τελευταία στιγμή.

Οι πολιτικές επιπτώσεις εν όψει ευρωεκλογών

Ζητούνται πολυμήρα βήματα προς τα εμπρός και πανευρωπαϊκές συναινέσεις. Αντ' αυτού, την ώρα που η Ευρωζώνη απειλείται με το **τρίτο** οικονομικό σοκ της τελευταίας δεκαετίας, το πολιτικό περιβάλλον παραπέμπει σε εθνικές αναδιπλώσεις, ρητορικούς πολέμους και οξυμένους ανταγωνισμούς.

Ο δεξιός λαϊκισμός ευρωσκεπτικιστικών αποχρώσεων προβάλλει ως η **αναδυόμενη** πολιτική δύναμη της γηραιάς ηπείρου – και η διαφαινόμενη δυσπραγία οπωσδήποτε δεν ψαλιδίζει τις εκλογικές προοπτικές του στις ευρωεκλογές του Μαρτίου. Αν δυνάμεις όπως ο Εθνικός Συναγερμός της Μαρίν Λεπέν στη Γαλλία, η συγκυβερνώσα Λέγκα της Ιταλίας, οι Σουηδοί Δημοκράτες ή το ισπανικό VOX υπερβούν τις διαιρέσεις τους και καταλάβουν αθροιστικά περισσότερο από το **ένα τρίτο** των εδρών του Ευρωκοινοβουλίου, ο δρόμος για την επιβολή πολιτικών κυρώσεων όπως αυτές που έχει δρομολογήσει η Κομισιόν εναντίον των αυταρχικών και ξενοφοβικών κυβερνήσεων της Ουγγαρίας και της Πολωνίας **θα έχει κλείσει**. Ο δεξιός λαϊκισμός

θα έχει επίσης τη δυνατότητα να αποτελεί μια ισχυρή μειοψηφία που θα φέρει **προσκόμματα** στην υιοθέτηση του επόμενου πολυετούς Προϋπολογισμού, την έγκριση εμπορικών συμφωνιών, ακόμα και την ανάδειξη των νέων κοινοτικών οργάνων, για τα οποία ο μέχρι τώρα ευρωπαϊκός "μεγάλος συνασπισμός" ΕΛΚ και Σοσιαλιστών-Δημοκρατών μπορεί να μην είναι πια επαρκής.

Δύο ή τρία μέλη της επόμενης Κομισιόν θα μπορούσαν κάλλιστα να προέλθουν από αυτόν τον χώρο, ενώ οι ευρωπαϊκές του επιδόσεις σίγουρα θα ενισχύσουν τις αντίστοιχες προσπάθειες στις αναμετρήσεις που πρόκειται να διεξαχθούν σε **εθνικό** επίπεδο.

Το πρωτοφανές **διπλωματικό επεισόδιο** μεταξύ Γαλλίας και Ιταλίας, που προκάλεσε η ανοιχτή στήριξη των ιταλικών "Πέντε Αστέρων" στο γαλλικό κίνημα των "κίτρινων γιλέκων", ενδεχομένως είναι μια εικόνα από το ευρύτερο ευρωπαϊκό μέλλον...

Δυσμενές περιβάλλον για την ελληνική ανάκαμψη

Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της οποίας τα δεδομένα **αναβαθμίστηκαν** ελαφρά κατά τις χειμερινές προβλέψεις της Κομισιόν (ανάπτυξη 2% το 2018, 2,2% το 2019 και 2,3% το 2020). Ωστόσο, η συνολικά δυσμενής εικόνα της Ευρωζώνης αναδεικνύει τα **"κοντά ποδάρια"** του υποτιθέμενου ελληνικού success story. Άλλωστε, η επιβράδυνση στις χώρες οι οποίες αποτελούν τους κύριους **προορισμούς** της ελληνικής εξαγωγικής δραστηριότητας, αλλά και τους **τροφοδότες** της τουριστικής βιομηχανίας, είναι αρνητικός οίωνός για τις προσπάθειες ανάκαμψης της χώρας – **χωρίς καν** να βάλει κανείς στον λογαριασμό πιθανούς εισαγόμενους κραδασμούς στο μέτωπο του χρέους, εν μέσω επιδιωκόμενης εξόδου στις αγορές.

Πόσω μάλλον που και η προσέλκυση επενδύσεων **χωλαίνει** για λόγους και ενδογενείς (βλ. υστέρηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων). Χαρακτηριστική ήταν και η συζήτηση στο **EWG** της περασμένης εβδομάδας επί της 2ης μετα-μνημονιακής αξιολόγησης: ανησυχία για τις τράπεζες (όσο δεν προκύπτει ο "διάδοχος" του νόμου Κατσέλη), εκκρεμότητα 16 προαπαιτούμενων (Εγνατία, δαπάνες υγείας, στελέχωση της ΑΑΔΕ κ.λπ.), διαφωνίες, κυρίως γερμανικές, ως προς τον ΦΠΑ στα νησιά του Αιγαίου, μεγαλύτερη του αναμενομένου αύξηση του κατώτατου μισθού, πιθανός δημοσιονομικός εκτροχιασμός από τα αναδρομικά λόγω δικαστικών αποφάσεων κ.λπ.

[Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr](#)